

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра менеджменту

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної роботи,

проф. Гаврилюк С. В. _____

_____ 2013 р.

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

РОБОЧА ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни

підготовки
напряму

бакалавра
6.030601 – Менеджмент

Луцьк – 2013

Робоча програма навчальної дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність підприємства» для студентів галузі знань 0306 – «Менеджмент і адміністрування» на пряму підготовки 6.030601 – «Менеджмент».

04. 06.2013 р. – 15 с.

Розробник: Черчик Л.М., д.е.н., професор

Рецензент: Карлін М.І., завідувач кафедри фінансів та оподаткування, д.е.н., професор

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри фінансів та оподаткування

протокол № 11 від 04. 06. 2013 р.

Завідувач кафедри: _____ Карлін М.І.
(підпис) (прізвище, ініціали)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією Інституту економіки та менеджменту

протокол № ____ від 05. 06. 2013 р.

Голова науково-методичної комісії факультету (інституту) _____ Бегун С.І.
(підпис) (прізвище, ініціали)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № ____ від ____ . ____ . 20__ р.

© Черчик Л.М., 2013
(Прізвище, ініціали)

Вступ

Робоча програма навчальної дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність підприємства», складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки «Бакалавр» для студентів напряму підготовки 6.030601 – «Менеджмент».

Нині система освіти в Україні перебуває на етапі реформування. Це пов'язано з вирішенням ряду найважливіших питань розвитку економіки, суспільного життя, науки і техніки. Незважаючи на той факт, що частка України у світовому експорті товарів, робіт і послуг є доволі незначною, все більше і більше вітчизняних підприємств намагається вийти на міжнародні ринки, адже там значне коло потенційних споживачів, здатних сплачувати вищу ціну за продукцію, а підприємства чекатиме вищий прибуток. Проте, для цього слід вміти здійснювати підготовку до виходу на зовнішні ринки, реально оцінювати власні можливості, розробляти зовнішньоекономічну стратегію, змагатися за ринок з конкурентами, тобто досягати успіху за будь-яких скрутних обставин і перешкод. Саме цьому і вчить дана дисципліна, яка є важливим стандартом у підготовці сучасних менеджерів.

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність» складена відповідно до освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент».

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліни, що передують вивченню даної дисципліни: основи економічної теорії, економіка підприємства, міжнародні економічні відносини, менеджмент, маркетинг. Дисципліни, вивчення яких спирається на дану дисципліну: інноваційний менеджмент, інвестиційний менеджмент.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

1. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства, регулювання та обслуговування її розвитку
2. Практичні аспекти здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємства

1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів <u>3</u>	0306 – Менеджмент і адміністрування 6.030601 – Менеджмент	нормативна
Модулів <u>2</u> .		Рік підготовки: 4.
Змістових модулів <u>2</u> .		Семестр: 7.
ІНДЗ: <u>є</u>		Лекції: 30 год.
Загальна кількість годин <u>108</u>		Практичні (семінари): 24 год.
Тижневих годин аудиторних 3, самостійної роботи 3, індивідуальної роботи 3.	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Самостійна робота: 29 год. Індивідуальна робота: 25 год. Форма контролю: <u>іспит</u> .

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Мета вивчення дисципліни – отримання студентами системних знань з об'єктивних закономірностей, умов, процесів і специфічних особливостей зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) підприємства, а також набуття навичок їх практичного використання.

2.2. Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- розуміння сутності зовнішньоекономічної діяльності підприємства, цілей, мотивів і передумов її виникнення, правового та економічного середовища розвитку;
- вивчення видів та форм ЗЕД підприємства;
- усвідомлення економічної природи комерційних операцій на зовнішніх ринках;
- вивчення принципів укладання та виконання угод;
- проведення економічного аналізу ЗЕД підприємства, визначення її ефективності.

2.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- основні напрями і показники розвитку зовнішньоекономічної діяльності в Україні,
- систему регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні,
- митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності,
- загальнодержавні податки у сфері зовнішньоекономічної діяльності,
- нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності,
- валютне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні,
- міжнародні розрахунки і банківське обслуговування зовнішньоекономічної діяльності,
- форми виходу підприємств на зовнішні ринки,
- ціноутворення у зовнішньоекономічній діяльності підприємства,
- торговельно-посередницьку діяльність на зовнішньому ринку,
- структуру і зміст зовнішньоекономічних контрактів,
- ризики у зовнішньоекономічній діяльності та їх страхування,
- транспортне обслуговування зовнішньоекономічної діяльності,
- особливості зовнішньоекономічної діяльності підприємств на території вільних економічних зон,
- культуру сучасного економічного мислення,
- методологічні підходи щодо аналізу та оцінки ефективності зовнішньоекономічної діяльності;

вміти:

- використовувати набуті знання у практиці здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємств щодо застосування емпіричних та статистичних даних, інформаційної бази даних для аналізу стану світового економічного середовища з метою вибору стратегії виходу на зовнішні ринки;
 - володіти методиками проведення аналізу щодо вибору найоптимальніших для підприємств умов співпраці з іноземним контрагентом;
 - формувати підходи до розуміння механізму проходження вантажів через митний кордон України;
 - здійснювати економічний аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства;
 - укладати зовнішньоекономічні контракти згідно з діючою нормативно-правовою базою.
- На вивчення навчальної дисципліни відводиться 108 годин/3кредити ECTS.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства, регулювання та обслуговування її розвитку

Тема 1. Зовнішньоекономічна діяльність та її роль у розвитку національної економіки

Характеристика категорій зовнішньоекономічної сфери та їх взаємозв'язки. Функції зовнішньоекономічної діяльності. Напрями впливу зовнішньоекономічного чинника на національну економіку. Сутність поняття «зовнішньоекономічна діяльність», основні види і форми зовнішньоекономічної діяльності. Причини і передумови розвитку зовнішньоеко-

номічної діяльності. Принципи здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Поняття об'єктів та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Право на здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Місце дисципліни в системі загальноосвітніх і професійно орієнтованих дисциплін. Актуальність та практична спрямованість дисципліни, її структура і послідовність вивчення.

Тема 2. Основні напрями і показники розвитку зовнішньоекономічної діяльності в Україні

Зовнішньоекономічна політика держави. Сучасні концептуальні підходи до формування зовнішньоекономічної політики України в контексті реалізації національних економічних інтересів. Основні етапи розвитку ЗЕД в Україні. Аналіз та оцінка сучасного стану ЗЕД України. Характеристика основних показників розвитку зовнішньоекономічного сектора країни: абсолютні (обсяг та динаміка зовнішнього товарообігу; торговельне сальдо, генеральна торгівля), відносні (індекси динаміки експорту та імпорту, коефіцієнт покриття імпорту експортом, індекс концентрації експорту, індекс «умов торгівлі», індекс імпортової залежності країни, індекс чистої торгівлі), показники структури (індекс диверсифікації експорту/ імпорту, частка продукції обробної промисловості в загальному обсязі експорту продукції, індекс географічної концентрації експорту/імпорту); показники інтенсивності та ефективності зовнішньоекономічних зв'язків країни. Платіжний баланс України, його структура та характеристика.

Тема 3. Система регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні

Характеристика системи регулювання зовнішньоекономічної діяльності: принципи, цілі, методи. Еволюція системи регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. Національне та наднаціональне регулювання ЗЕД. Характеристика органів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні та їх компетенції. Органи місцевого самоврядування та регіональний аспект регулювання ЗЕД. Недержавні органи регулювання зовнішньоекономічної діяльності: торгово-промислові палати, фондові та валютні біржі. Економічні та адміністративні методи регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Правове регулювання ЗЕД. Реєстрація суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Тема 4. Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Сутність митного регулювання ЗЕД. Принципи митного регулювання. Митні органи України: завдання, функції, структура. Види і методи здійснення митного контролю. Характеристика митних режимів: експорту, імпорту, транзиту, реекспорту, реімпорту, тимчасового ввезення (вивезення), переробки на митній території України, переробки поза межами митної території України, знищення і руйнування, магазину безмитної торгівлі, митного складу, спеціальної митної зони, відмови на користь держави. Товарна номенклатура ЗЕД. Порядок митного оформлення товарів. Основні митні документи та специфіка їх оформлення. Плата за митне оформлення товарів. Декларування товарів: форми та процедури. Митна вартість та методи її визначення. Мета і сфера застосування правил інтерпретації міжнародних торговельних термінів. Мито як інструмент економічного регулювання. Єдиний митний тариф. Види мита. Види митних ставок.

Тема 5. Загальодержавні податки у сфері зовнішньоекономічної діяльності

Види та функції податків у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Сутність та порядок нарахування митних податків (ПДВ, мита, акцизного збору) у сфері ЗЕД. Особливості оподаткування залежно від митного режиму. Порядок відшкодування ПДВ при експорті. Проблеми бюджетної заборгованості з ПДВ і шляхи їх вирішення. Операції, які звільняються від справляння ПДВ. Єдиний збір, що стягується у пунктах пропуску через митний кордон. Відображення митних платежів у ВМД. Особливості оподаткування імпорту послуг.

Тема 6. Нетарифно регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Нетарифні засоби регулювання, їх класифікація і характеристика. Механізм впливу нетарифних засобів регулювання на економіку країни. Інструменти нетарифного регулювання. Кількісні обмеження: ліцензування і квотування. Класифікація квот за напрямом дії та масштабом охоплення. Порівняльний аналіз ефективності застосування імпортного тарифу та імпортової квоти. Перелік товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню. Види та способи розподілу ліцензій. Механізм оформлення документів для отримання ліцензій. Фінансові засоби нетарифного регулювання: експортні кредити, експортні субсидії, імпортні депозити. Антидемпінгові заходи, визначення демпінгової маржі та величини шкоди

національним виробникам. Нарахування антидемпінгового та компенсаційного мита. Сертифікація, стандартизація, технічні бар'єри, вимоги щодо вмісту місцевих компонентів, вимоги щодо упакування та маркування товарів. Сутність політики державних закупівель.

Тема 7. Валютне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні

Сутність, основні принципи та інструменти валютного регулювання. Поняття валютної політики держави та її складові. Об'єкти та суб'єкти валютного регулювання. Валюта, валютний курс, валютні цінності. Порядок придбання і використання валюти, здійснення розрахунків в іноземній валюті. Система валютного контролю. Види валютних операцій. Обмеження щодо перевезення та пересилання валютних цінностей. Українська міжбанківська валютна біржа та її функції. Механізм проведення торгів іноземною валютою.

Тема 8. Міжнародні розрахунки і банківське обслуговування ЗЕД

Сутність міжнародних розрахунків та необхідність банківського обслуговування у сфері ЗЕД. Форми розрахунків: аванс, акредитив, інкасо, платіж за відкритим рахунком, банківський переказ, Види і засоби платежу. Готівковий платіж, авансовий платіж, платіж у кредит. Вексель, чек. Основні види банківських послуг у сфері ЗЕД. Документальне оформлення банківських операцій у сфері зовнішньоекономічної діяльності: депозитних, розрахункових, валютообмінних та кредитних операцій. Кореспондентські відносини у сфері ЗЕД. Форми кредитування експортерів та імпортерів. Платіжні системи: 8ШРТ, СНІР8, ТАКОЕТ. Система клірингу. Оцінка надійності та вибір комерційних банків суб'єктами ЗЕД.

Тема 9. Форми виходу підприємств на зовнішні ринки

Передумови і мотивація виходу підприємств на зовнішні ринки. Пошук та вибір партнера. Класифікація і характеристика форм виходу на зовнішні ринки. Критерії вибору форм виходу підприємств на зовнішні ринки. Прямий і непрямий експорт. Спільне підприємництво та пряме іноземне інвестування як форми виходу підприємства на зовнішні ринки. Умови функціонування підприємств на зовнішніх ринках. Вивчення й аналіз умов ринку. Дослідження потенційних можливостей фірми при виході на зовнішні ринки. Способи встановлення контактів з потенційним партнером.

Тема 10. Ціноутворення у зовнішньоекономічній діяльності підприємства

Зовнішньоторговельна ціна: сутність поняття, функції, класифікація зовнішньоторговельних цін. Цінова політика підприємства, обґрунтування зовнішньоторговельних цін. Основні фактори ціноутворення в ЗЕД. Принципи визначення світових цін. Трансфертні ціни: сутність, функції. Особливості трансфертного ціноутворення. Ціноутворення в електронній торгівлі. Специфіка формування цін на сировинні товари, готові вироби. Етапи формування контрактної ціни. Рівень ціни, базис ціни, одиниця виміру ціни. Способи фіксації цін. Цінові знижки і надбавки.

Тема 11. Торговельно-посередницька діяльність на зовнішньому ринку |

Сутність та види посередницької діяльності. Характеристика посередників за обсягом повноважень та за місцем, що вони посідають на зовнішніх ринках. Агенти, представники, брокери, маклери. Угоди комісії, їх особливості. Угоди чистої комісії. Договір «делькредере». Угоди консигнації, особливості і можливості здійснення. Торгові агенти, агенти повірені: обов'язки, особливості, регулювання. Дистриб'ютори, дилери, їх місце на ринку. Прості агенти, агенти з правом «першої руки», монопольні (ексклюзивні) агенти. Регулювання посередницьких операцій в Україні.

Тема 12. Компенсаційна торгівля у сфері зовнішньоекономічної діяльності

Сутність та особливості компенсаційних угод. Класифікація угод зустрічної торгівлі. Операції натурального обміну. Операції, які передбачають участь продавця в реалізації товарів, запропонованих покупцем. Комерційна компенсація, зустрічні закупівлі, авансові закупівлі, угоди типу «світч», угоди типу «офсет», рамочні угоди, угоди позитивної зустрічної торгівлі, угоди щодо зворотного експорту, програми пов'язання імпорту та експорту і обов'язки, які передбачають участь інвестора в експорті товарів країни-імпортера. Операції в рамках промислового співробітництва. Співробітництво на комерційній основі, виробнича кооперація, франчайзинг, операції з давальницькою сировиною.

Тема 13. Структура і зміст зовнішньоекономічних контрактів

Умови контракту: обов'язкові та додаткові. Зміст і характеристика основних умов контракту. Преамбула. Предмет контракту. Кількість та якість товару в контракті. Базисні умови поставки. Термін і дата постачання. Пакування і маркування. Валютні та фінансові умови зовнішньоекономічних контрактів. Валюта ціни і валюта платежу. Умови перерахунку валюти ціни у валюту платежу. Гарантії на технічне обслуговування. Порядок приймання товару. Рекламачії і санкції. Арбітраж. Форс-мажорні обставини. Інші умови.

Тема 14. Економічний аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства

Економічний аналіз у сфері зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Аналіз виконання зобов'язань з експортно-імпортних операцій. Аналіз динаміки зовнішньоекономічної діяльності. Аналіз раціональності використання коштів у зовнішній торгівлі: оборотність оборотних коштів у зовнішньоторговельних операціях, аналіз обороту коштів у товарах, аналіз обороту коштів у розрахунках, аналіз накладних витрат при експорті та імпорті товарів.

Методологічні підходи до визначення ефективності зовнішньоекономічної діяльності. Система показників ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Оцінка економічної ефективності. Оцінка валютної ефективності експорту і імпорту. Вплив зовнішньоекономічної діяльності підприємства на його фінансові результати.

Тема 15. Ризики у зовнішньоекономічній діяльності та їх страхування

Сутність та класифікація ризиків ЗЕД. Характеристика транспортних, комерційних, політичних, валютних, митних ризиків та ризиків у міжнародних розрахунках. Методи страхування ризиків у ЗЕД. Особливості самострахування. Способи транспортного страхування та умови страхування вантажів у ЗЕД.

Тема 16. Транспортне обслуговування зовнішньоекономічної діяльності

Сутність та система регулювання міжнародних перевезень. Правове регулювання міжнародних перевезень, його види. Організація міжнародних перевезень. Фактори, що впливають на вибір виду транспорту. Особливості міжнародних перевезень різними видами транспорту: морських, залізничних, автомобільних, авіаційних. Товарно-транспортна документація. Формування ціни на транспортні послуги. Експедиторське обслуговування міжнародних перевезень. Міжнародні транспортні коридори.

Тема 17. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств на території вільних економічних зон

Мета і завдання створення спеціальних економічних зон. Світовий досвід використання режимів спеціальних економічних зон. Пільги, що надаються на території ВЕЗ. Класифікація та характеристика видів вільних економічних зон: експортно-виробничих, туристсько-рекреаційних ВЕЗ, вільних портів, технопарків, технополісів і бізнес-інкубаторів. Основні офшорні юрисдикції. Офшорні компанії. Цілі використання офшорних компаній. Основні види офшорних компаній. Співпраця офшорної та оншорної компанії. Діяльність офшорних банків. Регулювання співпраці українських резидентів з офшорними компаніями. Законодавчі обмеження щодо співпраці з офшорами.

4. Структура навчальної дисципліни

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ. (семін.)	Інд.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства, регулювання та обслуговування її розвитку					
Тема 1. Зовнішньоекономічна діяльність та її роль у розвитку національної економіки	6	2	1	1	2
Тема 2. Основні напрями і показники розвитку зовнішньоекономічної діяльності в Україні	12	2	1	1	2
Тема 3. Система регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні	6	2	2	2	2
Тема 4. Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності	6	1	1	1	1
Тема 5. Загальнодержавні податки у сфері зовнішньоекономічної діяльності	6	2	2	2	2
Тема 6. Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності	6	1	1	1	1
Тема 7. Валютне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні	6	2	1	1	2
Тема 8. Міжнародні розрахунки і банківське обслуговування зовнішньоекономічної діяльності	6	2	1	1	2
Разом за змістовим модулем 1	54	14	10	10	14
Змістовий модуль 2. Практичні аспекти здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємства					
Тема 9. Форми виходу підприємств на зовнішні ринки	6	1	1	1	1
Тема 10. Ціноутворення у зовнішньоекономічній діяльності підприємства	6	1	1	2	1
Тема 11. Торговельно-посередницька діяльність на зовнішньому ринку	6	2	2	2	1
Тема 12. Компенсаційна торгівля у сфері зовнішньоекономічної діяльності	6	2	2	2	2
Тема 13. Структура і зміст зовнішньоекономічних контрактів	6	2	2	2	2
Тема 14. Економічний аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства	6	2	2	2	2
Тема 15. Ризики у ЗЕД та їх страхування	6	2	2	2	2
Тема 16. Транспортне обслуговування зовнішньоекономічної діяльності	6	2	1	1	2
Тема 17. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств на території вільних економічних зон	6	2	1	1	2
Разом за змістовим модулем 2	54	16	14	15	15
Усього годин	108	30	24	25	29

5. Теми практичних (семінарських) / лабораторних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	<p>Практичне заняття 1. Зовнішньоекономічна діяльність та її роль у розвитку національної економіки</p> <p>1. Зовнішньоекономічна діяльність: поняття, види, форми, принципи та передумови розвитку. 2. Об'єкти та суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності. 3. Основні напрями і показники розвитку зовнішньоекономічної діяльності в Україні</p>	2
2	<p>Практичне заняття 2. Система регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні</p> <p>1. Характеристика системи регулювання зовнішньоекономічної діяльності: принципи, цілі, методи. 2. Характеристика органів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні та їх компетенції. 3. Економічні та адміністративні методи регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Правове регулювання ЗЕД.</p>	2
3	<p>Практичне заняття 3. Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності</p> <p>1. Сутність митного регулювання ЗЕД. 2. Види і методи здійснення митного контролю. 3. Товарна номенклатура ЗЕД. Порядок митного оформлення товарів. 4. Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.</p>	2
4	<p>Практичне заняття 4. Загальнодержавні податки у сфері зовнішньоекономічної діяльності</p> <p>1. Види та функції податків у сфері зовнішньоекономічної діяльності. 2. Регулювання та застосування ПДВ при експорті.</p>	2
5	<p>Практичне заняття 5. Валютне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні</p> <p>1. Сутність, основні принципи та інструменти валютного регулювання. 2. Валюта, валютний курс, валютні цінності. 3. Система валютного контролю. 4. Особливості здійснення торгівлі валютою на біржі.</p>	2
6	<p>Практичне заняття 6. Міжнародні розрахунки і банківське обслуговування зовнішньоекономічної діяльності</p> <p>1. Сутність та форми міжнародних розрахунків. 2. Основні види банківських послуг у сфері ЗЕД. 3. Форми кредитування та обслуговування експортерів та імпортерів. 4. Форми виходу підприємств на зовнішні ринки</p>	2
7	<p>Практичне заняття 7. Ціноутворення у зовнішньоекономічній діяльності підприємства</p> <p>1. Цінова політика підприємства, обґрунтування зовнішньоторговельних цін. 2. Різновиди формування зовнішньоторговельних цін. 3. Особливості встановлення зовнішньоторговельних цін і їх регулювання.</p>	2
8	<p>Практичне заняття 8. Торговельно-посередницька діяльність на зовнішньому ринку</p> <p>1. Сутність та види посередницької діяльності. 2. Посередницькі угоди в ЗЕД, їх характеристика. 3. Види торгових посередників в ЗЕД. 4. Регулювання посередницьких операцій в Україні. 5. Компенсаційна торгівля у сфері зовнішньоекономічної діяльності</p>	2
9	<p>Практичне заняття 9. Структура і зміст зовнішньоекономічних контрактів</p> <p>1. Зміст і характеристика зовнішньоекономічного контракту. 2. Обов'язкові умови зовнішньоекономічного контракту. 3. Додаткові умови зовнішньоекономічного контракту. 4. Умови Інкотермс в зовнішньоекономічних контрактах.</p>	2

10	Практичне заняття 10. Економічний аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства 1. Економічний аналіз у сфері зовнішньоекономічної діяльності підприємства. 2. Методологічні підходи до визначення ефективності зовнішньоекономічної діяльності.	2
11	Практичне заняття 11. Ризики у зовнішньоекономічній діяльності та їх страхування 1. Сутність та класифікація ризиків ЗЕД. 2. Методи страхування ризиків у ЗЕД.	2
12	Практичне заняття 12. Транспортне обслуговування зовнішньоекономічної діяльності 1. Сутність та система регулювання міжнародних перевезень. 2. Організація міжнародних перевезень. 3. Ціни та обслуговування міжнародних перевезень. 4. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств на території вільних економічних зон	2
	Усього:	24

6. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема 1. Зовнішньоекономічна діяльність та її роль у розвитку національної економіки Характеристика категорій зовнішньоекономічної сфери та їх взаємозв'язки. Напрями впливу зовнішньоекономічного чинника на національну економіку. Право на здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Місце дисципліни в системі загальноосвітніх і професійно орієнтованих дисциплін. Актуальність та практична спрямованість дисципліни, її структура і послідовність вивчення.	2
	Тема 2. Основні напрями і показники розвитку зовнішньоекономічної діяльності в Україні Зовнішньоекономічна політика держави. Сучасні концептуальні підходи до формування зовнішньоекономічної політики України в контексті реалізації національних економічних інтересів. Основні етапи розвитку ЗЕД в Україні. Аналіз та оцінка сучасного стану ЗЕД України.	2
	Тема 3. Система регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні Еволюція системи регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. Національне та наднаціональне регулювання ЗЕД. Недержавні органи регулювання ЗЕД: торгово-промислові палати, фондові та валютні біржі.	2
	Тема 4. Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності Товарна номенклатура ЗЕД. Порядок митного оформлення товарів. Основні митні документи та специфіка їх оформлення. Плата за митне оформлення товарів. Декларування товарів: форми та процедури. Митна вартість та методи її визначення. Мета і сфера застосування правил інтерпретації міжнародних торговельних термінів.	1
	Тема 5. Загальнодержавні податки у сфері зовнішньоекономічної діяльності Порядок відшкодування ПДВ при експорті. Проблеми бюджетної заборгованості з ПДВ і шляхи їх вирішення. Відображення митних платежів у ВМД. Особливості оподаткування імпорту послуг.	2
	Тема 6. Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності Порівняльний аналіз ефективності застосування імпортного тарифу та імпортної квоти. Перелік товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню. Види та способи розподілу ліцензій. Механізм оформлення документів для отримання ліцензій. Фінансові засоби нетарифного регулювання: експортні кредити, експортні	1

	субсидії, імпорتنі депозити. Антидемпінгові заходи, визначення демпінгової маржі та величини шкоди національним виробникам. Нарахування антидемпінгового та компенсаційного мита. Сертифікація, стандартизація, технічні бар'єри, вимоги щодо вмісту місцевих компонентів, вимоги щодо упакування та маркування товарів. Сутність політики державних закупівель.	
	Тема 7. Валютне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні Порядок придбання і використання валюти, здійснення розрахунків в іноземній валюті. Система валютного контролю. Види валютних операцій. Обмеження щодо перевезення та пересилання валютних цінностей. Українська міжбанківська валютна біржа та її функції. Механізм проведення торгів іноземною валютою.	2
	Тема 8. Міжнародні розрахунки і банківське обслуговування ЗЕД Основні види банківських послуг у сфері ЗЕД. Документальне оформлення банківських операцій у сфері зовнішньоекономічної діяльності: депозитних, розрахункових, валютообмінних та кредитних операцій. Кореспондентські відносини у сфері ЗЕД. Оцінка надійності та вибір комерційних банків суб'єктами ЗЕД.	2
	Тема 9. Форми виходу підприємств на зовнішні ринки Прямий і непрямий експорт. Спільне підприємництво та пряме іноземне інвестування як форми виходу підприємства на зовнішні ринки. Умови функціонування підприємств на зовнішніх ринках. Вивчення й аналіз умов ринку. Дослідження потенційних можливостей фірми при виході на зовнішні ринки. Способи встановлення контактів з потенційним партнером.	1
	Тема 10. Ціноутворення у зовнішньоекономічній діяльності підприємства Трансфертні ціни: сутність, функції. Особливості трансфертного ціноутворення. Ціноутворення в електронній торгівлі. Специфіка формування цін на сировинні товари, готові вироби. Етапи формування контрактної ціни. Рівень ціни, базис ціни, одиниця виміру ціни. Способи фіксації цін. Цінові знижки і надбавки.	1
	Тема 11. Торговельно-посередницька діяльність на зовнішньому ринку Угоди чистої комісії. Договір «делькредере». Угоди консигнації, особливості і можливості здійснення. Прості агенти, агенти з правом «першої руки», монопольні (ексклюзивні) агенти.	1
	Тема 12. Компенсаційна торгівля у сфері зовнішньоекономічної діяльності Операції натурального обміну. Операції, які передбачають участь продавця в реалізації товарів, запропонованих покупцем. Комерційна компенсація, зустрічні закупівлі, авансові закупівлі, угоди типу «світч», угоди типу «офсет», рамочні угоди, угоди позитивної зустрічної торгівлі, угоди щодо зворотного експорту, програми пов'язання імпорту та експорту і обов'язки, які передбачають участь інвестора в експорті товарів країни-імпортера. Операції в рамках промислового співробітництва. Співробітництво на комерційній основі, виробнича кооперація, франчайзинг, операції з давальницькою сировиною.	2
	Тема 13. Структура і зміст зовнішньоекономічних контрактів Преамбула. Предмет контракту. Кількість та якість товару в контракті. Термін і дата постачання. Пакування і маркування. Валюта ціни і валюта платежу. Умови перерахунку валюти ціни у валюту платежу. Гарантії на технічне обслуговування. Порядок приймання товару.	2
	Тема 14. Економічний аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства Оцінка валютної ефективності експорту і імпорту. Вплив зовнішньоекономічної діяльності підприємства на його фінансові результати.	2
	Тема 15. Ризики у зовнішньоекономічній діяльності та їх страхування Особливості самострахування. Способи транспортного страхування та умови страхування вантажів у ЗЕД.	2
	Тема 16. Транспортне обслуговування зовнішньоекономічної діяльності Особливості міжнародних перевезень різними видами транспорту: морських, залізничних, автомобільних, авіаційних. Експедиторське обслуговування міжнародних перевезень.	2
	Тема 17. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств на території вільних економічних зон Світовий досвід використання режимів спеціальних економічних зон. Пільги, що надаються на території ВЕЗ. Офшорні компанії. Цілі використання офшорних	2

компаній. Основні види офшорних компаній. Співпраця офшорної та оншорної компанії. Діяльність офшорних банків. Регулювання співпраці українських резидентів з офшорними компаніями. Законодавчі обмеження щодо співпраці з офшорами.	
	Всього: 29

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання має комплексну структуру і передбачає обґрунтування доцільності інвестування у сферу ЗЕД. Структура ІНДЗ: вступ, теоретична частина, аналіз об'єкта дослідження, інвестиційний меморандум, список використаних джерел, додатки.

Виконуючи ІНДЗ, студент повинен розробити власну схему збирання даних, здійснити оптимізацію процесів прийняття рішень на основі аналізу альтернативних варіантів, вибрати оптимальний варіант, визначити організаційні, фінансові, технологічні, соціальні, екологічні проблеми, які виникають на різних стадіях реалізації проекту ЗЕД, прийняти компетентні рішення щодо доцільності використання ресурсів для реалізації конкретного проекту у сфері ЗЕД.

Студенти повинні володіти методологічними прийомами оцінки ситуації, враховуючи результати аналізу всіх аспектів проектного аналізу, вміти визначити, порівняти, обґрунтувати альтернативні рішення за умов обмеженості ресурсів, оцінити їх ефективність.

У вступі необхідно визначити поняття інвестиційного проекту, проектного аналізу, викласти його мету, основні завдання та короткий зміст аспектів. У першому розділі здійснюється аналіз можливостей проекту. Оцінюються можливості регіону, під сектора економіки, реального діючого підприємства, інвестиційне середовище проекту. У другому розділі розкривається суть проектної ідеї, розглядаються альтернативні варіанти, викладаються результати функціональних досліджень та здійснюється техніко-економічне обґрунтування проекту у сфері ЗЕД. За результатами проведених досліджень формується Інвестиційний меморандум проекту, який є своєрідним висновком про проведену роботу. У додатках розміщують форми статистичної бухгалтерської звітності, таблиці зі статистичними даними.

8. Методи та засоби навчання.

У навчальному процесі застосовуються: лекції, в тому числі з використанням мультимедіапроектора та інших ТЗН; практичні заняття; самостійна робота; виконання ІНДЗ.

Серед методик та форм навчання даного курсу слід визначити такі *методики викладання*: методика проблемного навчання та евристичне навчання; *форми навчання*: аналітичні та проблемні лекції та дискусії – головна мета проведення таких лекцій складається у розвитку у студентів логічного та самостійного осмислення додаткового матеріалу, який стосується сучасних процесів розвитку світової економіки та ЗЕД; *методики навчання*: кейс-метод, презентації, або міні-проекти, які готують студенти самостійно, а потім презентують для групи.

Семінарські та практичні заняття плануються з кожної теми дисципліни і включають такі напрями роботи: підготовку до семінарських (практичних) занять за вказаним планом; виконання контрольних завдань; виконання завдання дослідницького характеру; критичний огляд наукових публікацій за обраною проблематикою; тренінги; рольові та ділові ігри; презентацію результатів дослідження на задану тематику, в т.ч. виступ на конференції.

Для оцінки теоретичної підготовки студентів проводиться контрольне письмове опитування.

Мета проведення лекцій полягає в ознайомленні студентів з основними теоретико-методологічними питаннями ЗЕД, світовим досвідом та сучасними щодо управління діяльністю підприємств і організацій при здійсненні ЗЕД.

Завдання лекційного курсу:

- викладення студентам відповідно до програми та робочого плану основних положень ЗЕД підприємства, як складного процесу обґрунтування, організації та планування його діяльності;
- сформувати у студентів цілісну систему теоретичних знань з курсу “ЗЕД підприємства”.

Мета проведення практичних занять полягає у тому, щоб виробити у студентів практичні навички управління ЗЕД підприємств.

Завдання практичних занять:

- засвоїти теорію та методичні підходи, сучасні технології обґрунтування управлінських рішень в ЗЕД підприємств і організацій;
- засвоїти та закріпити теоретичні знання, одержані на лекціях.

9. Форма підсумкового контролю успішності навчання – екзамен.

Екзамен проводиться у письмовій формі. Передбачає: термінологічний диктант (15 балів – 1 бал за правильну відповідь), три відкриті питання (30 балів – 10 бал за повну відповідь за кожне питання), практичне завдання (15 балів за правильно розписану та розв'язану задачу з коментарем та висновком).

Питання на екзамен

1. Загальна характеристика зовнішньоекономічного чинника.
2. Зовнішньоекономічна діяльність: поняття, види, форми, принципи та передумови розвитку.
3. Об'єкти та суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.
4. Місце дисципліни в системі професійно орієнтованих дисциплін.
5. Зовнішньоекономічна політика держави.
6. Характеристика основних показників розвитку зовнішньоекономічного сектора країни.
7. Платіжний баланс України, його структура та характеристика.
8. Характеристика системи регулювання ЗЕД: принципи, цілі, методи.
9. Характеристика органів державного регулювання ЗЕД в Україні та їх компетенції.
10. Економічні та адміністративні методи регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
11. Правове регулювання ЗЕД.
12. Сутність митного регулювання ЗЕД.
13. Види і методи здійснення митного контролю.
14. Товарна номенклатура ЗЕД. Порядок митного оформлення товарів.
15. Митна вартість та методи її визначення.
16. Види та функції податків у сфері зовнішньоекономічної діяльності.
17. Регулювання та застосування ПДВ при експорті.
18. Нетарифні засоби регулювання, їх класифікація і характеристика.
19. Кількісні обмеження: ліцензування і квотування.
20. Фінансові засоби нетарифного регулювання.
21. Сертифікація, стандартизація, технічні бар'єри та інші обмеження щодо здійснення ЗЕД.
22. Сутність, основні принципи та інструменти валютного регулювання.
23. Валюта, валютний курс, валютні цінності.
24. Система валютного контролю.
25. Особливості здійснення торгівлі валютою на біржі.
26. Сутність та форми міжнародних розрахунків.
27. Основні види банківських послуг у сфері ЗЕД.
28. Форми кредитування та обслуговування експортерів та імпортерів.
29. Передумови і мотивація виходу підприємств на зовнішні ринки.
30. Форми виходу підприємства на зовнішні ринки.
31. Умови функціонування підприємств на зовнішніх ринках.
32. Цінова політика підприємства, обґрунтування зовнішньоторговельних цін.
33. Різновиди формування зовнішньоторговельних цін.
34. Особливості встановлення зовнішньоторговельних цін і їх регулювання.
35. Сутність та види посередницької діяльності.
36. Посередницькі угоди в ЗЕД, їх характеристика.
37. Види торгових посередників в ЗЕД.
38. Регулювання посередницьких операцій в Україні.
39. Сутність та особливості, класифікація компенсаційних угод.
40. Операції натурального обміну.
41. Комерційна компенсація.
42. Операції в рамках промислового співробітництва.

43. Зміст і характеристика зовнішньоекономічного контракту.
44. Обов'язкові умови зовнішньоекономічного контракту.
45. Додаткові умови зовнішньоекономічного контракту.
46. Умови Інкотермс в зовнішньоекономічних контрактах.
47. Економічний аналіз у сфері зовнішньоекономічної діяльності підприємства.
48. Методологічні підходи до визначення ефективності зовнішньоекономічної діяльності.
49. Сутність та класифікація ризиків ЗЕД.
50. Методи страхування ризиків у ЗЕД.
51. Сутність та система регулювання міжнародних перевезень.
52. Організація міжнародних перевезень.
53. Ціни та обслуговування міжнародних перевезень.
54. Мета і завдання створення спеціальних економічних зон.
55. Класифікація та характеристика видів вільних економічних зон.
56. Основні офшорні юрисдикції: сутність, цілі, регулювання.

10. Методи та засоби діагностики успішності навчання.

В процесі вивчення дисципліни використовують такі методи оцінювання навчальної роботи студента:

- поточне тестування та опитування;
- оцінювання виконання ІНДЗ;
- письмовий іспит.

11. Розподіл балів та критерії оцінювання.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з курсу визначається так:

- кількості балів за поточне оцінювання – 30 балів (по 15 балів за змістовий модуль);
- оцінка за індивідуальну роботу – 10 балів;
- письмовий іспит – 60 балів.

Поточний контроль (мах = 40 балів)																	Підсумковий контроль (мах = 60 балів)	Загальна кількість балів	
Модуль 1														Модуль 2					
Змістовий модуль 1									Змістовий модуль 2					ІНДЗ					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	ІНДЗ		
1	2	2	3	3	2	2	1	1	2	2	2	2	2	1	1	1	10	60	100

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни визначається як сума у балах поточної та екзаменаційної оцінки. Рейтингова оцінка у балах за шкалою навчального закладу може бути переведена до п'ятибальної шкали оцінювання (національної шкали). Згідно з даними таблиці переведення рейтинговий оцінок від однієї шкали до іншої.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проєкту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D		
60 - 66	E	Задовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)
1 – 59	Fx	Незадовільно	

12. Методичне забезпечення

1. Черчик Л. М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : Конспект лекцій для студентів спеціальності 6.030601 «Менеджмент» денної та заочної форм навчання / Л. М. Черчик. – Луцьк : СЛУ

імені Лесі Українки, 2012. – 180 с.

2. Черчик Л. М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : Методичні вказівки до виконання самостійної роботи для студентів спеціальності 6.030601 «Менеджмент» денної та заочної форм навчання. / Л. М. Черчик. – Луцьк : СНУ імені Лесі Українки, 2012. – 42 с.

3. Черчик Л. М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : Методичні вказівки для практичних занять для студентів спеціальності 6.030601 «Менеджмент» денної та заочної форм навчання. / Л. М. Черчик. – Луцьк : СНУ імені Лесі Українки, 2012. – 24 с.

4. Черчик Л. М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : Методичні вказівки до виконання індивідуальної науково-дослідної роботи для студентів спеціальності 6.030601 «Менеджмент» денної та заочної форм навчання. / Л. М. Черчик. – Луцьк : СНУ імені Лесі Українки, 2012. – 24 с.

13. Список джерел

1. Алексеев И. С. Внешнеэкономическая деятельность / И. С. Алексеев. - М. : Дашков и К, 2009. - 304 с.

2. Баринов В. А. Внешнеэкономическая деятельность / В. А. Баринов. - М. : Форум, 2009. - 192 с.

3. Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності, підручник / О. П. Гребельник. - вид. 3-тє перероб та допов. – К. : Центр навч. літ., 2008. - 432 с.

4. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб. / М. І. Дідківський. - К. : Знання, 2006. - 462 с.

5. Зовнішньоекономічні операції і контракти : навч. посіб. / кол. авт. В.В. Козик, Л.А. Панкова, Я.С. Карп'як та ін. - К., 2004. - 608 с.

6. Смитиенко Б. М. Внешнеэкономическая деятельность : учебник / Б. М. Смитиенко, В. К. Поспелов. - 6-е изд. - М. : Academia, 2009. - 304 с.

7. Георгіаді Н. Г. Основи зовнішньоекономічної діяльності: теоретичні основи і прикладні аспекти: навч.-метод. посіб. / Н. Г. Георгіаді. - Л. : Інтеллект-Захід, 2006. - 260 с.

8. Пазуха МД. Зовнішньоекономічна діяльність (загальні положення) і М.Д. Пазуха. - К. : Центр навч. літ-ри, 2008. - 230 с.

9. Ростовский Ю. М. Внешнеэкономическая деятельность / Ю. М. Ростовский, В. Ю. Гречков. - М. : Магистр, 2008 - 592 с.

10. Руденко Л. В. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції: підручник / Л. В. Руденко. - вид. 2-ге, переробл. і допов. - К. : Центр навч. літ-ри, 2007. - 632 с.

11. Сміяна Л. С. Правові основи зовнішньоекономічної діяльності / Л. С. Сміяна. - К. : КНТ, 2008. - 416 с.

12. Довідник ЗЕДівця. - 2-е видання, переробл. і доп. - Х. : Фактор, 2008. - 656 с.

13. Фонотова О. В. Применение Инкотермс в международном и внутреннем торговом обороте / О. В. Фонотова. - М. : Зерцало, 2008.

РЕЦЕНЗІЯ

**на робочу програму навчальної дисципліни
«Зовнішньоекономічна діяльність підприємства» для студентів галузі знань
0306 «Менеджмент та адміністрування» напряму підготовки 6.030601
«Менеджмент».**

Укладач д.е.н., професор Черчик Л.М.

Обсяг робочої навчальної програми:

- кількість сторінок – 15,
- кількість питань екзаменаційних білетів – 56,
- кількість літературних джерел – 13.

Робоча навчальна програма дисципліни розроблена на основі типової навчальної програми дисципліни.

У програмі сформульовані вимоги до знань та вмінь студентів, які відповідають професійному спрямуванню підготовки магістрів.

Формування мети та завдань дисципліни чітке. Завдання вивчення курсу спрямовані на оволодіння сучасними методами та прийомами управління ЗЕД підприємств.

Структура та зміст тематичного курсу дозволяють комплексно підійти до вивчення дисципліни.

У роботі передбачений порядок застосування поточної та підсумкової форм контролю знань студентів.

Запропоновані літературні джерела, на яких базується тематика курсу, є достатніми для вивчення курсу студентами.

Формування питань для контрольного опитування та завдань для самостійної роботи студентів відповідають розробленому теоретичному та практичному плану вивчення дисципліни.

Серед позитивних сторін робочої програми можна виділити вдало підібрану тематику курсу, що дозволяє комплексно підійти до вивчення дисципліни.

Негативних особливостей програми не виявлено.

Загалом робоча навчальна програма дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність підприємства» для студентів галузі знань 0306 «Менеджмент та адміністрування» спеціальності 6.030601 «Менеджмент» відповідає вимогам та може бути застосована при вивченні курсу.

*Завідувач кафедри фінансів та оподаткування,
д.е.н., професор*

Карлін М.І.